

էին, մին շարքապետի աստիճան ունէր իսկ այդպիսի Եմբաստան էր. Քուրբեր այս կողմերէն եւս բաւական միջոցներ անոնք ալ միասին տարին իրենց հետ, հետեւաբար նոյնպէս անոնցմէ յոր չունէին:

Մեր գինւոր բլլային հազիւ շարքի մը աստջ Ար- ճեանէն էին. Կիւլբերան, Սմարտ Ենչը. Կապուշան, Նուրիճան Փափազեան, Մարկոս Մարքեան և Շա- ճի Անդրանիկ Լափաճեան և ուրիշներ Քուրբ կա- տաբարութիւնէն ձերբակալուեցան իրր կուսակցա- կան կամ իրր զարգացեալներ և Ասորեստ ասորես- ցան ուր ևս պայմանուեցան չբնակայ գիւղերէն ևս ձերբակալուեալ իսկ արիւնի մարդոց հետ միա- տին. իսկ թէ գիւղէն մինչև Տէր Չոր ասորացու- թեան միջոցին մարդոց հայ ազգի ինչ աստա- թեաններու և խնայմաններու անթարկուելոյ, ալ չհաղադարձեց անկարելի է. . . . առ միայն բռնի թէ Նոսրուրդ ընտելեցնէր այսոր ի Գոնիս և այլուք թէ չէ—5000 ընտելեցնէր այսոր ի Գոնիս և այլուք թէ չէ. . . . թէ մնացած են ողջ 100—150 անձաններ. զապի թէ մնացած են ողջ 100—150 անձաններ. մնացեալը մէկ կը թողու՞նք երեսփայէր: Գիւղը մնա- ցողներն յետոյ, փառք Աստուծոյ, մեր ընտանի- քը կայ միայն ողջ իր բոլոր պարագայներով, չը- նաբար Մամբրէի պետութեան, որ մինչև ցարդ չը խնայեց ոչ մի շանք և զոհողութիւն փրկելու հա- մար գնեց ամէնքս:

Անս սիրելի ժողովուրդներդ իմ ինչ որ գիտեմ, որոնք առկն շան չնչին գաղափար մը միայն կըր- նան տալ մէկ ծովածաւալ ազգաին ու եղեանին նկատմամբ:

Երբ Քուրբերը երեսփայէր փառք, ևս պահ- ութեցան և ազգին պարտեց մնայն. հիւանդա- նացին մէկ կը ծառայէր իրքով եւս ուսման ի մեր, (Ինչպէս բոլր խախտելու Ամիլի բաղարի կի և անպատար կը գտնուէր, բայց Տոբէր Մամ- բրէին շնորհիւ վերջին աստեաները յաջողած էր անպատար ևս երեսփայէր փոխադրուի, որ և մը- նացի մինչև բաղարին դատուէր): Մինչև նամա- կին թուականը բոլոր գտնուած գրամով կապուի զէջ աղէկ. վեց ամիս էր փեր անցող լինելով ու- նեցան ապրանքի. երեսփայէր մէկ ինձի յարմար գործ մը չկրէր գտնել. իսկ ինչորս արձանա- դրուելու համար հիւանդկանս վիճակու ուստիքս անխաբար են. հետեւաբար այժմ ծայր աստիճան թուականութեան և ներգրութեան մէկ են, չը գիտեա- լով մեր նիթական վիճակը համարանկարներն չունին մէկի գիտելու. այսու ամենայնիւ հարկը ստիպել որ վիճակին նկատմամբ անվերապա՞ւ գտնուած նկատելով մասնակց որ ներկայիս մեզմէ գտա ուրիշ ոչ որ ունի որուն կարեւոր պարզել վիճակու և արեւմտի խնդիր, ուստի մէկի կը թո- կու՞մ խորհիլ իմ վրայ իրեն մեր ամենամօտիկ ազգականին վրայ որ տակաւին կապուի:

Զեղը՝ Գրիգոր Պ. Գրաննան

Թ. Գ.— Կը խնդրեմ «Հայրենիք» թերթին որ այս գրութիւնը արտատուէ:

(Գրուածի Սեփեղ գիւղէն)

Լ Ե Զ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն

Տէր խորաղիր.

Զեր թղթերդ Սերոբ Եսկորեանի վերջին յոդ- ուածը «Ազգական խնդիրներ» խորագրով ներքև հետաքրքրութիւն չարեց: Եզրուածագիրը կը անդէն թէ չկանոնապէս ներգործական թաղերը չաշխատել չէլով կանոն և ոչ թէ արական հո- լով: Այս գաղափարն վրայ լինեալ «Հայրենիք» մէկ արտայայտուած մի բանի մէկը որպէս կէ հա- մար: Բայ իս «Հայրենիք» յառաջ երբեք օրե- յաօրեայ միջոցին տանք թէ միայն և թէ չիտան: Միայն են՝ եթէ ոչէր էր զարարել հետեւի: Եստակ են եթէ ոչէր էր աշխարհաբար յատակ արտայայ- տել: Օրինակ — «Եսկորեան Եսկորեան» ար- տայայտութիւնը յատակ չէ թեւ զարարել օրե- յաօրեայ չիտակ է: «Եսկորեան Եսկորեան» առկն յատակ է թէ արական հոլով է:

Թեւ Պարոն Եսկորեան կը մտնայ յիշելու թէ ուստահայ գրողներ աշխարհաբար առկն յատակ լինելու համար է որ արական հոլով կը գործածեն: Դեռ ամէն անոնք որ ինձի պէս կը հաստատեմ թէ աշխարհաբար առկն յատակ արտայայտուած կը- լուք եթէ արական հոլով գործածեն կարո՞ւ մտա- րայայտել ներքև փոխան հայտնական: «Պաշտօնի- կան Ռուսաստանը պիտի լու» ըստանումը Եսկորեան ժամանակ առկն յատակ է թեւստու և առկն ըստի արտայայտութեամբ՝ թան միւս մեր որ հայտնա- կան կը վերանայ:

Ինչպէս քանտիլեզմական որոշածներու մէկ երբեք ներքին է թեւանական որո՞ւ պիտի զործեն ներգաղանկութեան սերուն համար, նոյն- պէս ներքին է աման արեւմտեան մէկ փոխադա- ռար գործածել այն հոլով որ մէկ ազգայութիւն կուսայ առկն որո՞ւ արտայայտութեան և դիւրա- հասկանալի մէ մո: Աշխարհաբար մէկ խնայող յա- տակ ընտել. սերուն համար՝ կամ սոս նախորդ չաշխատելու հոլով գործածելու. Են ներգործական թաղերու հետ տանգ քաջաստեան, և կամ փո- խադարձաբար՝ երբեք արական հոլով և երբեք հայտնական հոլով որ որ առկն իտաստաւոր ու- լայ թէ խնայող յատակութեան և թէ ներգաղանկ արտայայտութեան: Եթէ սոս նախորդ չաշխա- կան հոլով գործածեն միւս, յառ մը այսպիսի արտայայտութիւններ յառաջ պիտի սան կէս մը որտարա կէս մը աշխարհաբար: Օրինակ — Բա- նուս գեղատե և տեսալ խոսք արտայայտութիւն մէկ թան Եսկորեան Եսկորեան տեսալ: Եւ տա- լին ժամանակ է կարծեմ որ աշխարհաբար հաւե- լին ունենայ իր ուստի թեւանականութիւն լինելու անկախ գրարարի թեւանական օրենքներէ:

Գրիգոր Յ. Մալարեան
Պարիս

Թ. Գ.— Յիշուեալ էր թէ ամենեւեմ մէկ այ շատ անգամ արական հոլով կը գործածուի փոխան հայտնական

Գ. Թ. Մ.

ՀԱՅԻՐՃ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՆՈՅ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԾՈՒՐՋ

Տեսակ մը գովարար և արտիկուցիչ աղիցու- թիւն մը կառնէ ընթերցողին վրայ ամերիկացի թերթերու մէկ ժամանակ առ ժամանակ երեքսմ տն զրակեալ, լիցուած և զգարականական նմաններ, որոնք Ամառիս ալ Կոլորադոյի յո- կամ Լա Քոստայի մը ողբ արարածներուն յա- չարագող միջնորդի գործը նուազի խոցերուն նը- ման, պահի մը գաղար մը տան արեւմտայ, արտաձգիլ անտարաններու ու զիջողի անտարան նկարագրականներուն և ընթերցող կործան զիջ- արուտարի հանգարարի երեսփայտութիւններով:

Այս կարգի փոփոխութեան երանգ կրող նիւթ կընան համարի հայ լիցուի յատկանալ շուրջ գործած թանի մը յայտնականութեան հարցն ա- մերիկացի ժամանակ մէկ Պր. Փաշուսի և Պր. Սերոբ Եսկորեանի կողմէն:

Պր. Եսկորեանի ըրած գիտություններուն անդադարմալ աստջ հակին հետեւեց մը նե- տելով հայ աշխարհաբարի վրայ կը տեսնենք թէ՛

աշխարհաբար և անոր թեւանականութիւնը չիտող առկն ուղիղի հայ ժողովուրդը կամ էր թան թէ անհասկանալ: Միմաս Զեղալ և այլը հանգում են անհասկ մը ուղիղից ըլլալ աշխարհաբարի մէկ ի- րենց հեղինակ կանոններով. բայց ամէն ան- զամ ինչպէս ուրիշ քաղաքի ազգայ մէկ, նոյն- պէս մեր մէկ տարբեր նախանգներու և երկրորդ- ան գործածած լիցուի չէ կարողացած աշխարհա- բար, գրարարին նման, կոչին է ամփոփ կաղ- ժածքը մը երկրորդի: Հետեւաբար մեր աշխար- հիկ լիցուի անտեր անգամ մը ըմբոստացած կամ արտատարած է, եթէ ներքին մեկ այս քաջատու- թիւնը գործածել, մեր ազգային փոփոխական վի- ճակին նման: Ծանկարանութիւն, արտարանու- թիւն, գաղափարանութիւն, պարական նման- ցութիւն, և ի վերջոյ անցիլարանութիւն, անտեր ամէնքն ալ ի կարգին իրենց գործածութիւններ ու- նեցած են և թերեւ ճիշդ այս պիպիկեան լիցուաց խախտուի փոփոխութիւններն են որ աստարու- են հասարակ լիցուի առկն զիջողիցիւն: Զոր լիցուիներ թարգմանութիւններն էր հայ քաղաք ոչ նուազ աստարած են գաղափարական նորանոր ար- տայայտութեան եղանակներու որոնք իրենց մէկ կընդգրկեն նոր տեսակ բաներու և շարարութեան ներմուծումը:

Այսու ամենայնիւ, այս պարագան չէ կարող եմ- թաղել տալ թէ աշխարհաբար կարելի չէ յառա- կել, արդուիլ: Ուրեմնական թեւանականութեան կը ամենահայ գրականութիւնը իր ուղիղագր կը բոլորէր թաղական անոգանութիւնը թաղական մէկ զիջ մը կը խաղար ի միմասն զիջով գրարար թե- րականութիւններու խորունկ ուսուցանութիւն: Գր- արարը առեւել կամ նուազ սերունդ ու խնայող սերունդ գրող մը առկն յառ աշխարհաբարեան մը կընայ ըլլալ թան թէ միմասն աշխարհաբար թե- րականութիւն մը թղթատար: Հայ ազգի խնա- կան օրենքները լիցուի գրարարն է, աշխարհա- բար գրարարի միտնակ արտայայտմէ է որ տա- րեր կիլեմներուն ներքև տարբեր եղանակաւ կը- րուի արտայայտել: Գրուիցի մը իր աշխարհաբար, Թիքիցիցի մը ուրիշ տեսակ մը, Նոր-Ջուգիցիցի մը նոյնպէս ուրիշ մէ միմասն արտայայտութեան և ասոնց իրը հետեւութիւն անհասկանալի չեն կընար համարիլ թէ որ մըն ալ ամերիկացի ի- կն յատակ աշխարհաբարս պիտի ունենայ: Լե- րուներու ունեն արեւելի երկրորդ, եւ կիլեմներու փոփոխութեան որչափ մէկ ժամանակներ:

Պարոն Եսկորեան կը թելադրէ զգրել, չառ- դար փոխանակ ոչի գրել, չի կարողայու: Մերը կը խորհիլ թէ, և եթէ Իրոս չիցի անհակ կանոն մը կայ, անոգանութեան կանոնը բոլորովին անտես- ուած է ալ արտայայտել: Տեղի չէ՞ գտնել եր- կու թաղանայներուն հոլով և հոլով: «Զիջող» չի կարողալ առկն արտայայտութիւն մը ցոյց կը տան թան թէ երկու քաղաքներուն իրարու մաս իցում: Գոյո՞ւ մը պիտի է արտա ըլլալ իր ճաշակը գործածելու արտայայտութեան և ճաշակ- կան հոլովներուն մէկ: Եսկորեան կը նմաները երկու ճաշակներուն մէկ: Եսկորեան կը նմաները երկու ճաշակներուն իրարու կցումը որ նոյնպէս չիցի- ւած հայերէն սերունդ մը համար խորթ ու կուտ կը հնչի: Օրինակ համար «Հայկականութեան» ար- արար առկն կոչին հոլով մը պիտի ունենար և զիջ մըն ալ պիտի կընտուիլ եթէ թաղեր «Հալ- քի» թաղէն: Փոխանակ ամէն մարդ մէկ կամ ամէն մարդ մէկ էր թաղի, պիտի նախորդէր թաղի ամէն մարդ մէկ: Մեր էր առկն անհական մէ մը որ մասնակց անկեղծագործած է որ և սէ- կրու ճաշակներուն իրարու լույս զայով գո- յացած աղից հոլով գործածելու համար և առկ յետոյ վերածուած է առկ համաստ, կընտուիլ և լիցուի ճաշակ յարմար մէկ տեսակին, այն է ամէն մարդ մէկ, հոս թէ ճաշակ մը կընտու- ում է և թէ արտայայտութիւնն ալ առկն իրեն և անտես չեալ մը վերածուած: Անոգանութեան սերունդն ալ իր սերունդը երբեք մեր փոփոխ- օրենքակի համար պիտի նախորդէր թաղի ամիտ- քին ու զաղափարը թան թէ միմասն ու զաղափա- րը: Հոս որ մեր փոփոխութեան է լիցուական մարդը հոլով համար:

Գալով ներգործական թաղերուն, անոնք ևս ի- րենց տեսակներն ունեն: Իր անի խնդիր հայտա- կան հոլով անոնց ներգործական թաղեր առկն շա- յալելու, գաղափարներուն գործ մը կը իրարայու- նեն. օրենքակի համար, գրիլը թաղի, ասոնք չիտել ևայլ, բայց մեծաբղիլ, հետամոխ, ունեղիցիլ թաղեր շալալով առկն անհասկանալի ամբողջ ուղիղութիւն մը պահանջող թաղեր են: Աստի թաղ մեկ գործին մեծաբղիլ, խոսողին ունեղիցիլ առկն ճիշդ է թան թէ գործը մեծաբղիլ և խոսողը թաղի: Գալով զաղիցիլներ կարծեմք, հոս զի- յեղիցիլներ գործածուած է կարծիք գրիլն փայլը առկն չեալու (Կիլիկիայ) համար: Բայր ասոր լիցուիներ կը գործածեն մակրալ անհակներ, ին- չու՞ւ մեկը չի կընտու: Կրտսի թէ Կուրեան թե- րականութիւն չէր գիտէր. բայց Կուրեան եթէ զե- րին ըլլալ աշխարհաբար թեւանականութեան չի պի- տի կարող ըլլալ իր հոլովն թաղերն աշխարհ ուղի- օրն գուր յայտնուի: Կը համարանքի մը Պր. Եսկորեանի հետ որ արտայայտութեան փոխան արտայայտութեան թէ անհական է և թէ որ- քայն և անեղիցիլ յառ զիջ մը համար: Միմասն- ական է տեսնել թէ՛ Թ. Երեւանցիին նման հին հայտնալ մը ևս համար է իր թեւագրութիւններն ընել Սեպուսի մէկ և ինչուս ևն որ պարտաւոյ Կոլորեանի և Ս. Եսկորեանի ջանքերը յոյսի պիտի ըլլան բոլոր ամերիկացի գրիլներու կողմէն:

Երտմուցի

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԲՈՂԱՆ
ՀԱՅԻՐՃ ԲԱՅՈՒՆ ՈՒՍԵՐԻԿԱՆՈՅ ՄԸ

Այս տարի յայտն շորի արտայայտութեան տարե- գարծը միջազգային մէկ տանի մը հանգամանալու ու հանգամանալու թաղեր կը որ կատարուեցաւ Ուաշինգթոնի մէկ: Բանիցիլ առկն զաշխակից և թաղական աղիցը որիկ հանք և նիթական գո- հոլութեան աստջ կանց ասած չէին, այս տանին մէկ իրենց ջոյազգիլը ուղիղութիւնով մէկզմէկ զերգացանցիլ:

Անոնցմէ ամանք տանին փափաք յայտնած էին Միացեալ Նահանգներու անկախութեան օրը միջ- ազգային նշանակութիւնով տանելու և այս միա- ղով գրութիւն մըն ալ արտայայտել էին: Հայ Աղբ- Միութիւնն ալ՝ արտագրած ըլլալով ալ զրու- թիւնը՝ հրաւեր ընդառնալ էր իր և իրմով հայերու մասնակցութիւնն ալ թերեւս այս յաւակ պատ- ժական հանգիստ: Միութեան արդուածով միլի- տարիական զաղութիւն էր որ թանին ինչպէս հայու- թիւնը այս անոգանայի թաղերուն մէկ ներկա- յացիլու հոլով պատասխանատուութիւնն ու մէկ պատեր միմասնային:

Մասնաճիւղին կողմէն կարգուած թափորին կարգադիր Եսկորեանը իրեն նպատակ ունե- ցաւ մեր երկու ազգային յատկանիշները ազգուս- ցան և թանկարած կերպով Եսկորեանը պատա- նական մարմիններուն և ժողովուրդին ներկայա- ցանք, թաղ գիտնալով որ շալիական գաղտնե- րակալն անհասկանալ յաւազոյն է մեր արժանիք- ներով ու կարողութիւնով ներկայանալ թան թէ յաւակ մարտադիր պայտիլ զերմը:

Այս կերպով յանձնարարածը ընդգրկեց թանի մը գրուածներով պատկերացնել:—

1 Աղբային այն փառաւոր ազատամարտը որ մեր աշխարհական նախահայր Հայկէն կերկար էրին Վարդանի և անիկ մինչև այսօրի հայու- թիւնն ու Անդրանիկը:

2 Յուցիկ թէ մեր ժողովուրդը արուեստագիտ մէկ ոգի մը ունի որ՝ անհասկանալի մէկ աղիցը հոլներուն հետ անդարդանց թարմութեան մը վրայ կը մնայ միւս ալ:

Հայկական ազատամարտը ներկայացնող երեք պատկերներ կային երեք տանանին նշանակութիւն- թիւնն ու Անդրանիկը: 1) Մեր աշխարհական նախահայր Հայկէն՝ ներմով: 2) Մեր աշխարհական նախահայր Հայկէն՝ ընտելութիւնը իրեն զիջ կամ նոյնքան աւանդական կերպով ներկայացնել փորձուած էր՝ ընտելութիւնն ու հանգիստ կանոնին հանգիլ աստարագրի բայց ազատ կեանքի մը ձգտող ընդունի յատկանիշը, ընդգրկեց մեր մէկ: 3) 151-ի Վարդանեան աստի- ներով ուղիղուած էր ներկայացնել զաղափարի և իրիցի այն պատերազմները որոնք Ասորային սկսեալ արեւմտ փառքի գաղտնի մը հիւսցին նա- ճատակ աստիական և Հայաստանի գիտուն:

3 Եւ Մայր Հայաստանի սնուսը և սակայն անեղիցիլ գիտարարներ, Ասորային հայուհի- ներու արարող օրերըներու խումբով մը ընթա- պատուած՝ յախնանական Հայաստանի կը ներ- կայացնէր իր մէկ ու փհհափառ սուղին մէկ: Բրո- նայականութեան անարդ կարծաւոր գիտուն, և իր մեղքը արտայայտութեան աստղերուն պարզած, Հա- յաստանի կը մնայ զարեւուն զիջիցիլ սպարը, նոր մեծիցիլներու մարդմին հաստատուոր: Եւ Ընդր Սէլն աստիկտուն և հոր մը պէս անոր ար- զաղեւոր մէկզի նեղելով արքայական ծիրանին հանգիլներ, միթէ՞ ազգայն փառքի մարդարու- թիւնն էր չէր:

Տիկին Զապէլ Փանոսեան և Տիար Ծահ-Մու- րատեան հայ երգն ու զերգացույն ողին, Ուա- շինգթոնի հասարակութեան այնպիսի յաջողու- թիւնով մը ներկայացուցին որ պարմանով մի- ւսին կընար ունեցնել իր կուրծքերը: Մայիկու հոլուն աղիցները յաւազոյն փառաւորն էին այն անկերպագիտ գիտնալու մէկ և արանցաւորն որ մարտադարձի հասարակութիւնը կարտայայտ- նէր հայ արուեստին և արուեստագիտներուն հան- ցիկ: Մեր այս երկու արթիւթիւնն ալ աստեղ ընէ նիթական վարձատրութիւնը երեք էին իրենց չը- նարձալի աստղերը թափորի հայ բաժինին առկ- ցրելու այն կարտարանքն ու արժէքը որ այսա- պէս պիտի շատացուէր:

Մայրաքաղաքի Ե. Ք. ընկերութիւնը իմանալով Տիկին Փանոսեանի ներկայութիւնը գինք հրաւի- րեց յաջող իրիկուն Ուաշինգթոնի Պարաֆի գին- արներուն համար նուազահանգիստ մը տալու, հոս տիկինը երկու հաղարէ առկն զիջութիւնը մէկ անասանան հիւսցում աստղացուց, այս սեղ ևս պատեցնելով հայ երգին ու հոլին զիջիցիլութիւնները:

Տարագրերը շատ փայլուն և տպուորիչ էին, և միայն յիշուեց հոլի թաղիցած հայ բաժինը աշ- րալան և ներգաղանկ գոյներու և տարազներու սի- րուն խորանկար մը կը ներկայացնէր: Անպէս որ անոր զիջող թափորի ընթացիկն ուղեւորութիւն- ներու և աստառ ծաղիկու զարթոթիւնն ազգակ- ներ խնց ամենուրեք: Եւ այսպէս, ան յառաջա- ցաւ, հայ երգողին ծաղիկներուն տակ, գոյ- նակից և ազատանալ ժողովուրդներուն հետ կողք կողքի մինչև արտայայտութեան տուր:

Հ. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՒ. ՄԱՐՆ.

Առնեաղաղիր՝	ՇԱՀԻՆԱՆ
ՄՈՐԸ ՏԱՌԱՊԱՆՔԸ	
Իրական կեանքը	
Բ.	

Իր նստած տեղին թիւ մը անցին, երկու պա- տուհաններուն մէջանցը, նստած էին հարսն ու Զարե, պարականութեան հանգիստ իրիկունը: Հարե գոմանական ծաղիկներէ մը բռնած էր իր փափուկ մեղքերով, որուն զուսպիկութեան վրայ, իր զիջիցիլութիւնը կը ճառագայթէր: Նոյն կարմիրը շարժը կը ծաղկաւոր գիտուն և աստեղ միայն, ամբողջութիւն իր ամբողջ զի- հոլութիւնով: Եւ հարսին ճիշդ թաղի նստած էր ար- ցան, շրջողին հաղուած: Անոր վերաբերուի օ- ղակին մէկ վարդ մը, իրենց կեանքին մայրական աղալուրը կը խորհրդանշէր:—

Հանգիստականները արականութեան մէկ կը տա- նէին իր աղուն ամուսնութիւնը, և ինք, մայրա- կան հոլիկութով հրճուածով կը նայէր զոյգին հը- րեւանական զիջին, ու երանութեան մղիւս մը կը ցոյցար զիջին վրայ: Հարսանիքն Եսկորեան, ժամանակ մը, նոյնպէս ուրախութիւնը կը մաղ- կէր այս յարկին տակ:

Տղան ծաղիկ ընկերներն ու քարեկանները կու- գային, և բնականական գաղափարի հասարակներ կուենային: Այցիկները իրեն հանգիլ շատ յարգելի վերաբերումով կը վարուէին, ու ինք ալ, մայրական գործիստ անուշութիւն կը բաշ- խէր անոնց:

Գրախառնար, այս բոլորը շատ երկար տեւած չէր: Տղան ու հարսը շատեց էր, որ իրեն բաժ- նուած էին: Իսկ քարեկանները զիջին ալ մտցըր էին տունն ալ: Երկիր արձադարձեց զրբիլով մը, անկերպարմ անցըր գնացըր էր. . . . Իսկ այսօր, թախան ու արտայայտութիւն տուր նստել է պատե- րուն տակ, և աստարագրը, սե զիջիցիլ մը պէս

երկեցիկ է իր

ժողով մը Երեւանի մէջ Սոցիալ-Դեմոկրատական ժողովը:

—Յուլիս 18ին Սոցիալ-Դեմոկրատական ժողովը զանազան հարցերու վերաբերեալ որոշումներ արձակեց:

ՀԱՅ ԶԻՆՈՐԻՆ, ՆԱԽԱԿ ԸՆԴՈՒՄ ԻՐ ՄՈՐ

Իրաւական բանախօսական տան տնօրէն և Քառաս զինքն մը անձնական տնօրէն և խնամակար:

Իմ ծանօթական տարիներու մէջ ինչ շատ տարբերութիւններ տեսնեցի, բայց չէի մտաւորականօրէն ընդունիր:

Մի անգամ ինչ մտային, այսօր ինչ գիտեմ թէ ինչպէս և պարագայները ու ինչ կարող զգուշացնել թաւան ինքնակենսակ:

Մայր իմ, այսօր այդ թաւանայ և խնայողի գաւազնի որ երբ շարունակեցի ինչ մտայնացնել, այդ ծառի գաւազնի այսօր երկուստեք մը և զարմանալի:

Իմ ամենամոտեմտ ևստան իմ, կը պարտաւորեմ որ իմ կարողութիւնս աստ անցած քիչ անցած աշխատեմ:

ԲՆԱԿ ԲՐԱՆԻ

Լուսն Պոլսանահ

ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻՐ

«Հայրենիք» թիւ 1882, Յուլիս շրջանի մասունքի քանակը մէջ արտադրութեան մը կար շուկայերէն:

«Գիտական միջոցաւորները չեն խնայած իրենց ծախսերն եկեղեցիներէն անհատիկ արհեստի կը ծննդնին»:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

1905ին Պոլսէն, շատ քիչ քանակով կը գտնուէր Մ. և Մ. Սոցիալ-Դեմոկրատական կը ինչպէս որ հայերն արտադրեցին մէկ որ Պոլսէն կը արտադրուէր:

Կարելի էր տեսնել տասնեակ արհեստներ ինչ զանազան, շատ քիչ քանակով արտադրուէր:

1905ին երբ Մարտի և Միայն Երեւանի կը կառավարէին Պոլսէն, Պոլսէն Երեւանի կը կառավարէին:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

ներս կը մտնէ և զանազան մէկ ներս կը հրաւիրէ: «Երբեք երբեք չեմ հրաւիրէ անոր ինչ կը ցուցնէ»:

Ինչ կարելի էր որքան արհեստներ ալ ինչ շատ քիչ քանակով արտադրուէր:

Բ. Գ. — Որպէսզէն թիւսերը ինչ շատ քիչ քանակով արտադրուէր:

Բայց, Հայտնի գիտէ:

ՏԵՂԱԿԱՆ

ՍՐԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

Մեզից ուրաք յիշեցէ՛ք ինչ շատ քիչ քանակով արտադրուէր:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Ստորագրողը, Ստորագրող Մկրտիչը որոշեցած է իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած և իր քաղաքական գործունէութեան ունեցած:

Portrait of a man with text: ԲՈՐՈՐԴԻ ԿԱՐԱՄԱՆԻ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՏՐ. Կ. Լ. ԼՈՆԿ ԲԱՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԲՈՐՈՐԴԻ ԿԱՐԱՄԱՆԻ

—Յիշեցնել ինչ մեծարարութիւններն շատ քիչ քանակով արտադրուէր:

անպատճառ այս կարգի պէտքերն 100 առ շաբաթ իրեն պիտի վերադառնայ: Ասկիտ հարկաւ թաւանայ:

Victor Tire Co. advertisement with tire image and text: 5000 մեծ երաշխաւորեալ են: Մենք մեր քաղաքի միջին քաղաքականութեան մասին ըզըզում կը յաւատարմենք:

ARE THE PACKERS PROFITEERS?

ՊԱՐՋ ԻՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԻՍԻ ԱՌՈՒՏՈՒՐԻ ՄԱՍԻՆ

Դաշնակցական Առևտրական Գանձախոսները (Ֆինանսալ Ռե-
բլայս Բըմբլըն) պատերազմի հասոցներու մասին իր վերջին տե-
ղեկագրին մէջ կը հաստատէր թէ միտի հինգ մեծ ընկերութիւնները
կը շահադուրեն չուկան, և դաշն իրենց մենաշնորհ բրած են:

Այդ եղբայրացութիւնները, եթէ ճիշդ են նկատողութեան ար-
ժանի լուրջ խնդիրներ են, ոչ միայն միտի դործով շահադուրացու-
ներուն, այլ ամէն բազմաթիւ համար:

Շահերու մասին արուած թուանշանները սխալ են և այն հա-
ստատումը թէ միտի ընկերութիւնները մենաշնորհ ունին, իրողու-
թեան բոլորովին հակասակ է:

Թէ միտի հինգ մեծ ընկերութիւնները պատրաստ են ա-
պացուցանելու իրենց անհրաժեշտ և չափաւոր շահերը:

Միտի առևտուրը ամերիկեան մեծագոյն արդիւնաբերութիւն-
ներէն մէկն է: Ունի բազմաթիւ որ կուզէ տեղեկանալ մանրամաս-
նութիւններուն, պէտք է պատրաստ ըլլայ ամբողջը բժրունելու:

Տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ միտի չորս մեծ ընկերութիւն-
ներու հաւաքական շահը՝ երեք պատերազմական տարիներու ըն-
թացքին, եղած է 140 միլիոն տոլար:

Այս դուրսը բազմաթիւ նախադասեցողական տարիներ-
ու տարեկան միջին շահ՝ 19 միլիոն տոլարին հետ, ցոյց կուտայ
թէ պատերազմական շահը (Ուոր փրաֆիթ) 121 միլիոն տոլար ա-
ւելի էր քան նախադասեցողական շահը:

Այս կերպով մէկ տարուան շահը կը բազմապատէ երեք տար-
ուան շահին հետ — ինչ որ յայտնապէս բազմապատութեան անիրա-
կերպ մըն է: Ոչ միայն սխալ է այս, այլ Դաշնակցական Առևտուրի
Գանձախոսները թիւերուն մէջ ալ սխալ մը բրած է:

Երեք տարուան հաւաքական 140 միլիոն տոլարի շահը դոյա-
ցած էր աւելի քան չորս ու կէս երկրի թանկութեան վաճառքէն: Ա-
տիկա՝ իւրաքանչիւր մէկ մէկ տոլարի ծախուած ապրանքին վրայ
երեք սենթ կը նշանակէ — կամ իւրաքանչիւր փառնախն աշխիւ
մը մէկ կոտորակը միայն:

Ընկերութիւններու շահը աննշան է միտի և ողջ կենդանիներու
զիններուն մէջ: Ուրիշ ոչ մէկ խնդիր դործի մէջ շահի այսքան քիչ
պատահութիւն կայ:

Բացի այդ — և աւելի խիստ կարեւոր է — այս շահին մէկ փոք-
րիկ մասը միայն վճարուած է բաժնեակերներուն: Մնացորդը դրուած
է դործին մէջ: Եւ այսպէս պէտք էր ըլլալ, երբ նկատի առնուին
այն խնդիրները, որոնք այս ընկերութիւնները պէտք էր լուծէին —
և որքան կարելի է շուտ — այս պատերազմական տարիներու ըն-
թացքին:

Այս դործը պատերազմի առնէն զեկապարելու համար, երբ ողջ
կենդանիներուն համար առաջնական գինեքէն երկու կամ երեք ան-
գամ աւելի՝ պէտք էր վճարել, ստիպուած են ընկերութիւնները՝
ստիպարանէն երկու երեք անգամ աւելի գրաժապելու զնկ գործին
մէջ: Ակնարկուած յաւելումական շահը հազիւ կը փոխարինուի,
և ինչպէս հաստատուած է, շահուած դուրսերն մեծագոյն մասը
դործածուած է մատակարարելու հալայ միեքը և հայթայթելու
յաւելումական ապրանք, որոնց անհրաժեշտ պահանջ կար մեր
բանակին և նաւատորմին, ինչպէս նաև զաշակիցներուն կողմէ:

Եթէ դուք դործի մարդ էք, պիտի գնահատէք այս իրողութիւն-
ներուն արժէքը: Իսկ եթէ աշխույժի խնդիրի մասին դաշնադար
չունիք, այդ մասին խօսեցէք դործէ հասկցողներու հետ — օրինակ
ձեր պեմբըրին հետ — և հարցուցէք անոր բազմաթիւ միտի ճար-
տարարուեստի առաջ բերած շահու հետ:

Ունի ապացոյց չկայ Դաշնակցական Առևտրական Գանձա-
խոսներին այն հաստատումին թէ միտի մեծ ընկերութիւնները մենա-
շնորհ ունին: Գանձախոսներին քուն տեղեկագիրը ցոյց կուտայ ու-
րիշ միտի ընկերութիւններու կարեւորութիւնը և մեծ թիւը:

Տեղեկագրին մէջ յիշուած ընկերութիւնները պատրաստ են ա-
պացուցանելու ունի ուղղադատ մարդու թէ անոնք իրարու հետ
սուր մրցակցութեան մէջ են, և թէ անոնք մասնաւոր գինեք նշա-
նակելու (մեկսփիլիքի) հնարաւորութիւն չունին:

Եթէ աւելի ճիշդ չըլլար մենք պիտի շահարձակէինք այսքան
զրական հաստատում մը ընել:

Բացի այդ, կատարութեան թիւերը ցոյց կուտան թէ՛ տե-
ղեկագրին մէջ յիշուած միտի հինգ մեծ ընկերութիւնները այս երկ-
րին միտի առևտուրին մէկ-երրորդը միայն ունին իրենց ձեռ-
քին մէջ:

Անոնք կը փափաքեն որ կարելի ըլլար հետաքրքրել ձեզ իրենց
դործին մանրամասնութիւններով: Թէ ինչպէս, օրինակի համար,
կրնան ողջ կենդանիներն արժած գինէն պակաս եղան միս ծախել,
արտադրութիւնները օգտագործելու, ինչպէս նաև, այն մեծ երկ-
րին և ուրիշ երկրներու մէջ, բաշխումը կատարելու իրենց տար-
բնակ մեթոտներուն պատճառով:

Յիշուած հինգ միտի ընկերութիւնները կողան թէ իրաւունք
ունին համադործակցելու իրարու հետ, միմիայն այս հաստատումը
միտսին ներկայացնելու հասարակութեան:

Անոնք կարող եղած են մեծ դործառնութիւններ ընել կատար-
ութեան հետ, անոր պէտք ունեցած առնէ: Անոնք կարող եղած են
անմիջապէս պատասխանել բոլոր պատերազմական պահանջնե-
րուն, և յոժար են իրենց դատը յանձնել ամերիկեան ժողովուրդի
ուղղադատութեան, անոր ներկայացնելով իրողութիւնները:

ARMOUR AND COMPANY
CUDAHY PACKING CO.
MORRIS AND COMPANY
SWIFT AND COMPANY
WILSON AND COMPANY

Phone 417 917 Van Ness Ave.
CITY VULCANIZING CO.

(Սիֆոյի Զօթիկի մօտ)
ՎԱՐՊԵՏ ՎԸԼԵՐԱՅՁԻՆԿ
ՐԻԹԵՏԻՆԿ

ԻՆՆԵՐ — ՎԱՆԿԸՐԻՆ, ԲԷՆԶՈՅԼ, ՇԷՆԵՐ ՍԸՓԼԱՅ

Կազմէ մատուցած վաշտը հարմիր ժա-
մանակին և խաղաղութեամբ համար-
դել — ԿՈՒՏԵՆԻՐ Թայր դործածէ:

Ինչո՞ւ ուրիշ Թայրեր փորձես բանի
որ ԿՈՒՏԵՆԻՐ և ԿՈՒՏԵՆԻՐ ՔՅՔՏ Թայ-
րեր իրենց գնով և զիմացկունութեամբ
շահաւոր են:

ԿՈՒՏԵՆԻՐ աստուծ (Ֆիլոսոֆ) Թայրեր իրենց հաւասար գնով Թայրերէն
շատ աւելի կը զիմանան:

Իսկ Կուտեի Քօրտ բոլոր Թայրերէն աւելի ծառայութիւն կուտայ:
Եթէ ցարդ չես փորձած, մեղ եկուր և մենք ձեզ ցոյց պիտի անենք Կուտեի
Թայրեր:
Մեր խանութին մէջ պիտի գտնէք արող ծառայութիւն և գոհացում:
Յ. ԱԼԷՔՍԱՆԵԱՆ

Մ. ՊԱԼԵՔԵԱՆ

ՔՈՒԷՂ ՏՈՒՐ
ՈՒ. Զ. ՍԲԷՆՍԵՐ-ԻՆ
ՅԻԼԶՆՈ ԳԱՅԱՌԻ

ՀԱՇՈՒԵՔԻՆԵՐԻԹԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆԻՆ

Եթէ Ես ընտրուիմ իրեն հաշուեքներէ
Յիլզնո գաւառին, Երբէք չպիտի մա-
նած որ իմ առաջին պարտականու-
թիւնս պիտի ըլլայ հաշուեք այս դա-
ւաթի տուրք վճարողներուն (ԹԷՔՍ
ՓԷՅԸՐՈՎ):

Ես պիտի վարեմ օֆիսը խնայողու-
թեամբ, զգուշութեամբ և բազմա-

վարութեամբ: Անձնապէս ես պիտի
նայիմ դործերուն, տարով իմ ամբողջ
ժամանակը և փորձառութիւնը որ բո-
ւանցած եմ անցեալ 30 տարիներու ըն-
թացքին իրեն հաշիւներու քննիչ Յի-
լզնո գաւառի Էպսթըմբ Ընկերու-
թեան:

Վերջապէս, իմ ամբողջ ջանքերս չը
պիտի խնայեմ, Յիլզնո գաւառին տա-
լու խնայողական վարչութիւն մը հաշ-
ուեքներէ օֆիսին մէջ:

Ինչո՞ւ ինծի չպիտի տաք պատահու-
թիւնը ձեզի ծառայելու: Ինչո՞ւ ընա-
րէյ մարդ մը մշտապէս այդ օֆիսին
համար: Դուն չպիտի սիրես աւանել Մ.
Նաշանցոյց նախագահ մը ընտրել ամէն
ընտրութեան առնէ: Ինչո՞ւ նոյն սխա-
ղեմը չի արդեգրել հաշուեքներէ օֆի-
սին համար:

Ես կը հարցնեմ ձեզի բուժարկելու
ինձ համար, որովհետեւ ես յարմար եմ
այդ դործին — և որովհետեւ կը հաւա-
տած որ հիմա ժամանակն է նոր մարդ
մը ընտրելու նոր եռանդով և նոր վար-
չութեամբ — նոր մեթոտով հաւաքա-
կական գործի ծառայող հաշուեքներէ
օֆիսին համար:

ՔՈՒԷՐՈՎԷ՛ ՈՒ. Զ. ՍԲԷՆՍԵՐԻՆ
ԳԱՅԱՌԻՍ ՀԱՇՈՒԵՔԻՆԵՐԻԹԻ ՊԱՇՏՈ-
ՆԻՆ ՀԱՄԱՐ, ՆԱԽԱԳԱՆ ԸՆՏՐՈՒ-
ԹԻՆԵՐՈՒ ԱՏԵՆ ՕԳՈՍՏՈՍ 27ԻՆ:

